

Képünkön: Kádár János beszél a Parlamentben, 1957 októberében, a KISZ I. országos értekezletén

Elődök nyomdokain

Értékeink erejét, hasznát és szépségét sokféle módon mérhetjük. S mivel itt társadalmi értékekre, a szocializmus értékeire gondolok, az emberi kapcsolatokat, a munka létrehozta tárgyakat, eszméink gyakorlati életét hívhatom segítségül annak megítéléséhez: mennyire jutott előbbre a magyar társadalom, értékeink javát jelentik ünnepeink is, hiszen régen nem vagyunk már annyira szegények, mint valaha, hogy ünnepnapunk se legyen. Ünnepi figyelmünk most az ifjúságra irányul, tavaszaink — persze képletesen — termő rügyeket fakasztó fiataljaira, különösen pedig a KISZ-re, a Kommunista Ifjúsági Szövetségre. Huszonöt évvel ezelőtt, ötvenhét tavaszán bontott zászlót. Biztató, lelkesítő programmal indult egy keserves időszak után.

A mozgalomtörténet úgy jegyzi, hogy a párt állásfoglalása nyomán létrejött országos szervező bizottság kezdte meg az ifjúsági szervezet újjáalakítását, majd 1957. március 21-én, a Magyar Tanácskörtársaság kikiáltásának 38. évfordulóján a mai Erkel Színházban elhangzott a felhívás a magyar ifjúsághoz: „Segítenie kell a pártnak az új szocialista világ építésében, hazaszerető, tisztá erkölcsű, öntudatos magyar ifjúság nevelésében a népünk, munkásosztályunk legjobbjai által annyiszor megáldott álmok valóra váltásában. Aki vállalja ezt a küldetést, jöjjen közénk, lépjen a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség soraiba.”

Dolgozni, tanulni, meggyőzni, szervezni, ez volt a feladat, s a ma ötven körül járók tudják: azokban a fenntartásokban és kétségekben sem szűkölködő hónapokban politikai harcot jelentett egy-egy KISZ-szervezet létrehozása. De 1957 októberében, a KISZ I. országos értekezletén a küldöttek más magabiztosan adhattak konkrét politikai elemzésre alapozott programot. Kádár János akkor mondott szavait kell most idéznem, mintegy a párt bizalmának, emberi stílusának példázatául: „Ime, hét hónap alatt megszületett a KISZ, egy új, nagy erő, amely új ereje a pártnak, új ereje a Magyar Népköztársaságnak és új ereje a magyar ifjúságnak is. Mindnyájunknak egyetértésben azon kell dolgoznunk, hogy ez az új, nagy és komoly erő még nagyobb legyen és a napirenden levő feladatokat mindig helyesen oldja meg.”

És mi más az elmúlt negyedszázad tömör története, ha nem ez: törekvés arra, hogy a világ és az ország fejlődésével járjon,

napirendre kerülő újabb és újabb feladatokat helyesen, egyetértésben megoldjuk. A KISZ-ben is, a társadalomban is. A helyzet csupán annyit változott, hogy akik akkor saját ifjúsági kisközösségeikben törekedtek a felmerülő gondokat legyűrni, azok ma felnőttként, tapasztaltabb korban — jóllehet ugyanolyan hittel — igyekeznek megoldást találni a fejlődés, a változás feladványaira.

De a nemzedékek dinamikus áramlásával, a generációk egymásutánjával változott az ifjúsági mozgalom is. Korábbi módszerek és törekvések kritikájából és az új kihívásokra adott feleletekből nemcsak jobban, másként is törekszik megtalálni a forradalmi távlatokat: mindenkinek hozzáférhetővé, a közösség tulajdonává tenni az értelmes és tartalmas élethez szükséges javakat, s a képességet, hogy ne csak részesedjünk áldásaiból, élni is tudjunk vele.

S miközben viták, olykor pedig félreértések is tarkították az elmúlt negyedszázad KISZ-mozgalmának (és persze nemcsak KISZ-mozgalmának!) fejlődéstörténetét, az egykori jelszó — Hűség a néphez, hűség a párthoz! — elkötelezettséget deklaráló és programot adó jelenségtartalma semmit sem kopott.

Voltak nagy erőfeszítések és nagy sikerek, tömegdemonstrációk és aggódó töprengések, vonzó mozgalmak és erőteljes akciók, volt vita és volt megújulás. De mindig lépést kellett tartani a követelményekkel, elvállalva néha olyan feladatot is, ami jobb társadalmi munkamegosztás után talált valódi gazdájára, hogy aztán a KISZ-ben több erő és figyelem jusson továbbfejlesztésének alapvető feltétele, a kommunista, politikai jelleg elsődlegességének erősítésére, az ifjúság különféle korosztályai és rétegei sajátosságainak következetesebb figyelembe vételére.

Az előrehaladás útja ma sem vita nélkül való, és nem egyenes vonalú. Az ifjúságról ma sem lehet az össztársadalom fejlődésétől, gondjaitól, konfliktusaitól és ellentmondásaitól függetlenül való képét alkotni és a cselekvése számára irányt, programot adni. Ifjúságunk és a KISZ társadalmi és emberi szerepvállalásában, teljesítményének fokozásában azokat kell követnünk, akik ha küszködve is, de megküzdnek a gondokkal a közösség szolgálatáért, mások segítségéért és boldogításáért.

Segítsük és ünnepeljük jó szívvel a negyedszázados Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetséget, amelynek történetéhez így vagy úgy sokunk fiatalságának emlékei is kötődnek immár.

CSIKÓS JÓZSEF

Bizalom, lehetőség, felelősség

(Naponta tapasztalhatjuk, hogy társadalmi fejlődésünkkel összhangban, az emberek mind jobban figyelik környezetüket, törődnek városukkal, igénylik annak gyarapodását, szépülését. A környezetesztétika fejlődésének egyre sürgetőbb igénye a hajdani, nagy korstílusok példájának nyomán egy új, korszerű szintézis létrejötte az építészeti és képzőművészet között. Sőt, a környezetesztétika minden részlete között. Az utóbbi években szocialista fejlődésünkkel összhangban, az élet mind több területén kaptak önállóságot, döntési jogot a helyi szervek. A kultúra decentralizálása is konkrét példákkal ilusztrálható. Ennek egyik részterülete a képzőművészeti alkotások, elsősorban a köztéri munkák decentralizált megvalósításának lehetősége, melynek alapja az egész művészeti közélet átrendeződése. Újabb lépést jelentett e téren, hogy a közelmúltban Csongrád megye és Vas megye bővülő lehetőségeket, különleges jogokat kapott a közösségi alkotások decentralizált megvalósítására a VI. ötéves tervben kísérleti jelleggel. Erről kérdeztem Szabó G. Lászlót, a megyei tanács elnökhelyettesét.)

— *Hogyan foglalható össze ennek a döntésnek előzményei, milyen eredményekkel virna ki Csongrád megye ezt a lehetőséget?*

— Tulajdonképpen egy erősödő társadalmi igény szülte ezt a döntést. A Képző- és Iparművészeti Lektorátus 1973 óta irányítja az ország képzőművészeti beruházásainak szerteágazó munkáját. Az első két évtizedben egy kézben talákozott minden, a lektorátus gyűjtötte be az igényeket, osztotta el a munkát, végezte a bírálatokat, és egyetlen, országos zsebből fedezte a költségeket. A kettős beruházások rendszerét — melynek lényege, hogy a lektorátus és a megrendelő közösen finanszírozza a művészi alkotást — 1975-ben vezették be. Mostantól Csongrád és Vas megyében a művészeti beruházások még közelebb kerülnek az igények születéséhez. Az országos irányítói szervek — a Művelődési Minisztérium, az MNK Művészeti Alapja és a lektorátus — bizonyára a jó tapasztalatok alapján gondolták, hogy Csongrád megye megfelelő modell lehet egy ilyen kísérlet számára. Részint azért, mert e tájon nagy számban élnek kiemelkedő tehetségű képző- és iparművészek, részint azért, mert az elmúlt években több sikeres példát teremtettünk helyi kezdeményezésekből.

— *Hogyan foglalható össze a képzőművészeti alkotások decentralizált megvalósításának lehetősége, mit jelent Csongrád megyében ennek a kísérletnek ötéves ciklusa?*

— Eddig a lektorátus hatáskörébe tartozott minden köztéri mű megvalósításának, helyszíni szemléjének, zsűrizésének és anyagi vonatkozásainak lebonyolítása. Mostantól a Csongrád megyei tanács hatáskörébe tulajdonképpen öt fontos és lényeges mozzanat került:

1. a közösségi és városi tanácsok, tervezőirodák igényeiket hozzánk nyújtják be, s itt történik azok elvi és gyakorlati elbírálása;

2. a művészi feladat konkrét megfogalmazására is mi vállalkozunk, ez magába foglalja a helyszíni szemlét, a mű arányainak, méretének, anyagának és egyéb összetevőinek meghatározását;

3. ezt követi a tervező vagy képzőművész kijelölése, illetve pályázatok kiírása, szerződések megkötése;

4. a mi feladatunk ezentúl a tervek, pályázatok elbírálása, elfogadása és a kivitelezés anyagi tempiórása, valamint

5. a mű elkészültének figyelemmel kísérése, elhelyezése.

Meg kell jegyezni, hogy a kezdeti időben a lektorátus fönntartja magának a jogot, hogy az itt készülő határozattervezetet ő emelje határozattá, ezzel vállalva a jogi felelősséget az egész folyamat fölött.

— *Milyen új feladatok következnek ebből a megnövekedett jogkörből, hogyan készült föl erre a megyei tanács kulturális vezetése?*

— A döntés legfontosabb jellemzője, hogy egy-egy köztéri beruházás testközelbe kerül, jobban tervezhető, személyesebb, emberibb kapcsolat alakulhat ki művész és megrendelő, mű és közönsége között, s ez befolyásolhatja egy-egy alkotás művészi színvonalát is. Azt hiszem, nem szorul különösebb magyarázatra, hogy mi ismerjük leginkább az e tájon élő művészek tehetségét, képességét, szunnyadó alkotó energiáit. De segíti ez a közeledés a gyorsabb tájékozódást, informálódást. Az már etikai kérdés, hogy harmonikusan tudjuk összekapcsolni mecénási feladatainkat — azaz az itt élő művészeknek tehetségükhöz mért feladatokat tudjunk adni — azzal az alapvető törekvésünkkel, hogy minden egyes lehetőséget optimalisan használjunk ki, kiemelkedő művekkel gazdagítsuk az országot. Ez nem ellentmondás: sőt, ritka lehetőség. Csak a művészi érték, a mű kvalitása lehet döntő érv. Szeretnénk két forrásra támaszkodni. A feladatok sajátosságainak megfelelően, olyan szakértői és bírói bizottsági kollektívákat igyekszünk kijelölni, ahol egyaránt építünk a helyi erőkre (az itt élő szövetségi tagok, építész, művészeti írók, kultúrpolitikusok), mint az ország legmagasabb szak tekintélyeire. Úgy gondoljuk, hogy ez nemcsak megkönnyíti munkánkat, de hitelesíti döntéseink helyességét. A feladatok meghatározása is sokféle. Lesz személyre szóló megbízás, amivel elsősorban pályakezdeket szeretnénk sarkalni, ez lehet számukra a belépő a művészeti közéletbe: a párhuzamos megbízásokkal az a célunk, hogy két vagy több művész felkérésével, nemes versengésre invitál-

junk alkotókat; ezeken kívül természetesen élünk a nyílt és meghívásos pályázatok lehetőségeivel is, vállalva ezeknek nagyobb anyagi terheit is.

— *A képző- és iparművészek közelmúltban lezajlott tanácskozásait szemlélve megállapítható, hogy soha ilyen személyeskedő, apolitikus, szubjektív erők nem mozgattak kollektív döntéseket, mint most. Fölmerül a kérdés, hogy a megnövekedett feladatoknak eleget tud-e tenni ez az atomizálásra hajlamos csoport?*

— A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége, valamint a Magyar Építőművészek Szövetsége területi szervezeteinek vezetőseire és tagjaira a jövőben az eddigieknél jóval nagyobb feladatot hárul. Az építészek és képzőművészek már eddig is bizonyították, hogy ha akarnak, eredményesen képesek együtt dolgozni. Mindkét fél szerepe növekszik, az épülő nagyberuházásoknál várjuk a tervezők elképzeléseit, igényeit. Együttműködésükre nagyobb lehetőség adódik, a le rövidült úton közelebb kerülhetnek egymáshoz, s az első ötlettől megteremtődnek a közös munka lehetőségei. Elsősorban olyan építészek közreműködésére számíthatunk, akik a megye városainak arculatát már eddig is formálták, alakították, s véleményükre fokozottan számítunk. Mobil munkacsoportok kialakítását tervezünk, olyan kollektívákat, akik egy-egy adott feladatot a legjobban tudnak ellátni.

— *A megnövekedett feladatokkal arányban növekednek-e anyagi lehetőségeik?*

— A köztéri képzőművészeti beruházások decentralizálásának helyi szervezése, irányítása és lebonyolítása komoly anyagi terheket ró a helyi szervekre. Kialakultak a VI. ötéves terv elképzelései, folyamatban vannak azok véglegesítései. Tudnunk kell, hogy nem a megyei tanács finanszírozza ezután sem ezeket a munkákat, hanem a lektorátus és az igénybejelentő szervek közösen. A kezdeményező lépéseket azonban mindig a helyi intézményeknek kell megtenni. Kialakultak az első konkrét megbízások is, e szerint a szentesi ifjúsági házban pannót fest Kéri László, fapasztikát készít Szekeres Mihály; a Hámán Kató utcai általános iskola elé Fritz Mihály készít szobrot, a rendelőintézethez három pályakezdő szobrász készít terveket. Hódmezővásárhelyen, az épülő Árpád utca iskola homlokzatára Hézsó Ferenc tervez mozaikot, az aulában pedig egy térben elhelyezett pasztikára kapott megbízást Paizs László szobrászművész, a házasságkötő terem üres falára Németh József gobelinje kerül majd. Biztos vagyok abban, hogy ennek az ötéves kísérletnek országos kihatása lesz, ha sikerül érvényre juttatni a szocialista művészetpolitika legnemesebb céljait. Nem szakadást jelent majd országos kultúrpolitika és helyi igények között, hanem éppen a kettő eredményes ötvöztetésére ad lehetőséget.

TANDI LAJOS

